

Получих от създателката на групата във Фейсбук за "Демонтиране на паметника на съветските окупатори в София" следния текст с молба да бъде публикуван. Правя го с готовност и признателност за възможността да прочетем тези ценни редове.

М.Р.

ЗАКЪСНЯЛА ПОЧИТ

Валентина Маринова

На 20 септември 2010 г. в интернет започна петиция за демонтиране на паметника на Съветската армия в София. Петицията получи широка подкрепа и отзвук и към тази инициатива се присъединиха и други съмишленици. Инициативният комитет в момента се състои от 5 човека.

*Посвещавам на една възрастна жена,
която ми направи подарък,
разказвайки ми своята история*

През 1997 г. бях току-що завършила психология и започнах стаж в един дом за възрастни хора в София. Там срещнах жена на 80 години и тя ми разказа нейната история – история за идването на Девети.

9. IX. 1944 г. я заварва млада, 22 годишна, омъжена за любовта на живота си, с дете на една година. Нейният съпруг по това време е инженер, завършил някъде из Европа, който тогава е работел в завод. Способен, млад човек, който печели добре, обича семейството си и има планове за бъдещето. Три дни след Победата на Девети неговата съпруга го вижда за последен път. Той излиза от дома си за работа, целува я, взима си куфарчето с чертежи и документи и повече никога не се връща. Наистина никога.

До срещата ми с нея през 1997 г. 53 години след неговото изчезване, тя все още нямаше никакъв официален документ какво се е случило с него. Дали е убит, изселен, бил ли е в лагер, къде е гроба му. Започва ходене по мъките. С детето на ръце да обикаля и да търси информация, да стои по опашки, изпълнена с надежда, че днес вече ще разбере какво е станало. Получава не едно и две мръсни и унижителни предложения от партийните функционери, които среща по различните институции. Минават години. Тя не спира да го търси, детето им вече е ученик, когато тя продължава да прави опити да разбере какво е станало. Тя чака да се върне, защото „някои се връщаха”. Чака години наред. Носи му снимката винаги със себе си, с рефлекс, че където и да е, каквото и да прави, трябва да я има под ръка, за да може да я покаже и да попита за него. Всяка среща с хората за нея е надежда, че може да ѝ даде информация за нейния съпруг.

Минават години и тя не спира да го търси и чака. Снимката е вече твърде неактуална и никой не може да го разпознае. Тази жена на 50 години, след близо 3 десетилетия по-късно, се беше омъжила повторно. Разказваше за втория си съпруг с много обич, уважение и благодарност. Разказа ми за дългото си колебание дали да се омъжи, защото все още си е мислела, че „ако моят Коце се беше появил тогава отнякъде, аз пак при него щях да си отида”. С никакви думи не мога да опиша какво почувствах тогава. Била съм толкова млада, едва ли съм могла да я разбера. Днес, толкова години след срещата ми с нея, отдавна не помня името ѝ, нито името на нейния втори съпруг, нито на сина ѝ, макар че често ги споменавах. Помня единствено името на Коце, този, който е чакала цял живот и никога не дочака. Знаете ли как му каза името? С такова възлнение и любов, все едно още беше на 22 г., млада, влюбена и щастлива. Помня очите и кожата ѝ, очите и бяха едновременно и сухи и пълни със сълзи. Няма такива очи. Аз не бях виждала дотогава и никога повече. Очите на една жена на 80 години, която още чака

своя Коце, който и сега да се върне отнякъде, пак при него ще отиде.

От тази история разбрах, че на тази жена цял живот ѝ е било невъзможно да изпита чувствата си: тя не е била вдовица, за да плаче и тъгува, не е била и изоставена или излъгана, че да се ядоса, не е била и свободна, така че да потърси нов живот за себе си и детето си. Тя само е чакала, до последния си дъх. И беше изсърхнала от чакане. Попитах я: „Той против комунистите ли беше?“ „Не“ – отговори ми тя, „той не се занимаваше с политика“. Тази жена не каза и дума против комунистите, докато ми разказваше всичко това. Мисля, че не беше от примирение или от умора и старост. Тя просто нямаше злоба и омраза към тях. Тази жена някак знаеше, че обяснението не е толкова просто и че то трудно се описва, изразява и обяснява. Тя и нейния Коце, и хилядите като нея останаха НЕВИДИМИ десетилетия наред. Огромната част от хората, пострадали от комунизма останаха безгласни, непредставени, незачетени, и невидими - INVISIBLE. Нарочно използвам английската дума, защото това е тази дума, на която реагирах най-силно при едно учебно посещение в САЩ.

Дълго мълчах, не исках да говоря, не знаех какво да кажа. Когато обаче чух, че един участник в семинара каза INVISIBLE, разказвайки за своите болки и разочарования, аз станах и за първи път заявих активно участието си сред моите колеги в групата. Реагирах силно именно на тази дума. Защото колкото и малко да съм живяла през периода на комунистическия тоталитаризъм аз израснах с това, че е важно да не се забелязваш, да не се набиваш на очи, да не говориш, да бъдеш потаен, да мълчиш. Колкото и невероятно да е успех да почувствам преживяването на тази възрастна жена. Никога не съм преживявала подобен кошмар в живота си като нейния. Нямах нейния житейски опит и натрупаната мъдрост от страданията, които е изживяла. И въпреки това успях да разбера страха ѝ. Този страх, който и аз съм наследила, който толкова години нося в себе си. Страх, че все нещо лошо може да се случи, че никога не може да има сигурност, че няма да се справя, че усилията са безсмислени. Страх, който никога не съм знаела откъде идва. Идва някъде оттам, от 50-те години на миналия век, повече от 20 години преди да се родя аз. Страхът ми от новото, страхът ми да напускам, да тръгна, да се втурвам, желанието ми все да съм предпазлива, да не казвам „не искам, няма“. Това покорство и страх, че една грешка може да е фатална, да е последна. Това желание да бъда INVISIBLE и без право на глас. Да не искам думата дори, когато ми я дават. Да се срамувам толкова години за всичко. Да сънувам че крещя без глас.

Сега, с нашия позакъснял опит да почетем миналото си в един нов контекст и условия, ако продължим да бъдем невидими, ще бъде непроситимо. За мен сега е важно да мога да правя, да действам, да бъда активен участник в това, което ме заобикаля. Имам невероятната привилегия да живея в некомунистическа страна. Всички имаме привилегията да изберем да не бъдем повече жертви. И в същото време да се поклоним пред жертвите, които познаваме, които не познаваме, пред жертвите, които сме направили ние самите, да се поклоним, за да не забравяме и направим крачка напред. Както казва Милан Кундера „да стигнеш дотам, че да не откриваш разлика между виновник и жертва, това значи да загубиш всякаква надежда... А на това му се вика ад, хора“.

Това е отговор на един от участниците в групата „Демонтиране на паметника на Съветската армия в София” на моя въпрос защо хората не се решават на действия и все още тези, които са активни са по-малко.

„Защото едвам успяваме да се покатерим до повърхността на общественото съзнание. Защото ние освен с непримиримата си воля и свободното пространство в интернет и няколкото наистина свободни традиционни медии не разполагаме с нищо друго. Ние отново се раждаме и това е един труден и мъчителен процес, в който всичките ни части идват в света спонтанно. Нито една от всичките тези части не е готова, нито една от тях не води другата, защото нито една от тях не е създадена преди другите, а ако има такива, то те са онези, които са нарочно създадени и вкарани сред нас, за да пречат, а не да акушират..... Връщане назад няма и България ще бъде свободна от комунизъм територия и този народ ще намери достойното си място сред другите достойни народи. Въпросът е на време, а ние сме млади и дай Боже и здрави и ще успеем”.

Искането за демонтиране на паметника на Съветската армия в София е:

- • Изцяло гражданска инициатива. Зад нея не стоят политически партии или фигури. Преди да започне петицията, това не е било обсъждано, обмисляно или планирано с никой.
- Израз на отказа ни да участваме в превръщането във НЕВИДИМИ на жертвите на комунизма.
- Опит да направим реална крачка към декомунизация на страната ни, а това означава да направим обществото ни по-хуманно.
- Искане да се осъди насилието над хората като недопустимо в едно демократично общество.

Всеки гражданин, политическа формация или друга организация, която приема и припознава нашата инициатива като ценна и важна за себе си, може да подкрепи нашата петиция, както и да се свърже с нас.

Осъждането на комунизма не може да спре там, където започва да ни боли!

Още веднъж линка на петицията: [Петиция за събаряне паметника на съветските](#)

[окупатори](#)

Групата, създадена от Валентина Маринова във Фейсбук: [Демонтиране на паметника на Съветската армия в София](#)